

TEXEL

Agrarisch Museum 'Texel'

Hogereind 4-6, 1793 AG De Waal
Telefoon 02220-2951

openingstijden

15 mei-15 september

dinsdag-vrijdag 10.00-12.00 uur, 14.00-17.00 uur

maandag 14.00-17.00 uur

zaterdag 10.00-12.00 uur, 14.00-16.00 uur

dinsdag en donderdag 14.30-15.30 uur demonstratie smeden

voorts na afspraak

Smeden aan het werk in de smidse van het museum.

Toen de Texelse Vereniging Vrienden van het Paard in 1969 de handen ineen sloeg om oude wagens, die destijds op het eiland in gebruik waren voor het nageslacht te bewaren, kon men niet bevroeden dat dit initiatief zou uitgroeien tot een agrarisch museum. De collectie werd ondergebracht in een stolpboerderij in het kleinste dorp van Texel onder de naam Wagenmuseum. Allengs ging onder het pyramidevormige dak het aantal oude wagens wat al te veel domineren en was de tijd aangebroken om aan uitbreiding van het museum te denken. Eerst werd een lage loods tegen de boerderij gebouwd en toen ook die ruimte optimaal benut was, werd een aangrenzende school geannexeerd. Op die plaats, dus naast de oude stolpboerderij, werd een nieuwe grote schuur met wagen-deuren gebouwd: beide gebouwen huisvesten, sinds de opening op 16 mei 1984 door de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, drs. R.J. de Wit, het fors uitgebreide en vernieuwde Agrarisch Museum 'Texel'. Daarmee werd de doelstelling van het voormalige Wagenmuseum verruimd tot alles wat met de landbouw op het eiland Texel in de twintigste eeuw te maken heeft.

De entree van het museum is gehandhaafd in de stolpboerderij. De rondgang door het museum begint bij het agrarische verleden van Texel. Hier zijn tientallen wagens te zien, zoals tentwagens, brik, lange lammerenwagen, Texelse driewielerkar, boerenwagen, brandweerwagen, lijkwagen en verschillende arresleden. Interessant is daarbij te weten dat de boerenbevolking van Texel zeer heterogeen van samenstelling was. Zeeuwen, Westfriezen en anderen hebben in de negentiende eeuw de nieuwe polders ontgonnen. De invloeden van deze bewoners weerspiegelen zich in de verschillende wagentypen. Naast oorkonden, vaandels, insignes, een belangrijke verzameling hoefijzers is een aparte ruimte ingericht als leermakerij, waar van alles te zien is dat met tuigage van paarden te maken heeft, zoals verschillende luxen en werk-garelen, hamen, tmgen en hoofdstellen met bellen en pluimen.

Dit deel van het museum is te danken aan de inzet van de Vereniging Vrienden van het Paard.

In de nieuwe schuur wordt, onder de titel *De Texelse boer* in de twintigste eeuw, aandacht besteed aan een groot aantal aspecten van de plaatselijke landbouw. Met medewerking van alle, op het eiland opererende landbouworganisaties en het agrarisch bedrijfsleven werd deze ruimte ingericht. Pronkstuk van deze afdeling is de werkplaats van een wagenmaker en (hoef) smid, een geschenk van de 100-jarige ANWB, die is toegerust met machinerieën die alle kunnen werken. Naast de smidse hangt een grote blaasbalg, die ook is aangesloten op een ouderwets afzuigstelsel met motor. Een draaibank, lintzaag en diverse boormachines worden aangedreven door een Listermotor. De vloer is bestraat met klinkers en daarin is een molensteen aangebracht voor het maken van wagenwielen. Regelmatig worden hier demonstraties gegeven in het smeden van krammen en spijkers. In de rest van de nieuwe ruimte zijn een aantal kabinetten ingericht met voorwerpen, die betrekking hebben op de recente geschiedenis van de landbouw op het eiland.

De polderbesturen vragen aandacht voor het indijken zoals het vroeger met schop, krui- en kiepwagen gebeurde en nu met zandsuppletie, dragline en asfalteermachine. Ook wordt op grote foto's het op deltagoogte brengen van de dijken in verschillende stadia weergegeven. Daarop zijn de verschillende lagen in het dijklichaam goed te zien. Dan is er de landbouwmechanisatie in verleden en heden. te beginnen met dorsvlegel, spijkereg, kunstmestbak en gierkist tot combine, centrifugaalstrooier en mengmestrank en van zeis tot cyclomaaijer, van opper en ruiter tot balenpers.

Bijzonder kleurig is het kabinet van de bloembollencultuur. Er worden op Texel 325 ha bloembollen geteeld. Hier worden naast prachtige kleurenfoto's met bloeiende bollenvelden ook oude handgereedschappen getoond.

Direct daarnaast bevindt zich de afdeling van de veehouderij, te beginnen met die van de k.i. vereniging 'Texel'. Hier worden foto's van een bekroonde stier en een veetentoonstelling getoond, welke in 1904 te Den Burg op Texel werd gehouden. Via de bulloper, die vroeger met een fokstier en toeter, lijn en dreg langs de boerderijen trok, komen we in het k.i. tijdperk. Aan de bezoekers wordt duidelijk gemaakt waarom de kunstmatige inseminatie zo'n opgang heeft gemaakt. Onder de fraaie kop van Tonia Adema 17 hangen attributen als kunstschede, speculum en vele kleuren spermarietjes.

Naast een handgeklonken melkwagentje van voor 1920, met daarop een melkbus, emmer en teems, wordt duidelijk gemaakt wat het nut van melkproductiecontrole is.

Direct daarnaast wordt het Texelse schaap en de fokkerij behandeld. Texel is immers de bakermat van het Texelse schaperas. Hier wordt een inzicht gegeven in de fokkerij in deze eeuw en worden prijswinnaars uit het verleden getoond. Vervolgens is er een stand van de melkwinning. Hier hangen foto's van het handmelken, de levering van de melk in bussen en de hedendaagse doorlopmelkstal en melktank.

Door middel van deze opstellingen tracht het museum de bezoeker inzicht te verschaffen in het werk van de boer op Texel in het heden en recente verleden. De opbouw en inrichting van het museum zijn tot stand gekomen dankzij de belangeloze medewerking van vele vrijwilligers en verschillende organisaties.

Boven: Entree van het Agrarisch Museum 'Texel'.

Midden: De afdeling over het Waterschap Texel, die is ingericht in het nieuwe gedeelte.

Onder: Opstelling van de collectie wagens en karren in het oude gedeelte